

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 504/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca), a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátskou kanceláriou Zahoráková & Partners, s. r. o., Krasovského 13, Bratislava, v mene ktorého koná advokátka a konateľka Mgr. Renáta Zahoráková, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2TdoV 4/2019 z 21. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a svojho práva na konanie bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ bol Špecializovaným trestným súdom v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) rozsudkom č. k. PK-2T/23/2012 zo 17. februára 2015 uznaný za vinného z pokusu obzvlášť závažného zločinu podvodu podľa § 14 ods. 1 a § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. Špecializovaný trestný súd uložil sťažovateľovi podľa § 221 ods. 4, § 36 písm. j), § 38 ods. 2, ods. 3 a § 39 ods. 1 a 3 písm. c) Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere piatich rokov, na ktorého výkon bol zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym

stupňom stráženia [§ 48 ods. 2 písm. a) a 4 Trestného zákona]. Podľa § 76 ods. 1 a § 78 ods. 1 Trestného zákona uložil špecializovaný trestný súd sťažovateľovi ochranný dohľad.

3. Proti rozsudku súdu prvého stupňa podal sťažovateľ odvolanie, ktoré najvyšší súd uznesením č. k. 3 To 11/2016 z 9. januára 2019 zamietol podľa § 319 Trestného poriadku.

4. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie a doplnenie dovolania, ktoré oprel o dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), d), g), i) Trestného poriadku, o ktorom rozhodol najvyšší súd tak, že dovolanie odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich práv rozhodnutím dovolacieho súdu v dvoch rovinách:

5.1 Porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a to na základe týchto skutočností:

a) nesprávnym procesným postupom sa verejné zasadnutie odvolacieho súdu 9. januára 2019 vykonalo v neprítomnosti sťažovateľa, a to bez splnenia zákonných podmienok, v dôsledku čoho najvyšší súd znemožnil sťažovateľovi uplatňovať svoje právo na obhajobu. Sťažovateľ sa vopred vzdal práva zúčastniť sa verejného zasadnutia bez toho, aby mu bol termín verejného zasadnutia známy, resp. pred tým, než bol na termín verejného zasadnutia riadne predvolaný. Toto prehlásenie je právne neúčinné a nie je ho možné vnímať ako prejav vôle podľa § 293 ods. 7 Trestného poriadku. Pohnútkou, ktorá ho popri jeho vtedajšom zdravotnom stave viedla k podpísaniu tohto prehlásenia, spočíva vo vyhodnotení, že uvedenie súhlasu na konanie bez jeho prítomnosti je jedinou možnosťou jeho prepustenia z väzobného stíhania. Rovnako namieta, že dovolací súd sa s touto námietkou dostatočným spôsobom nevysporiadal.

b) Nesprávna aplikácia princípu teritoriality v prípade pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu podvodu v zmysle aplikácie § 122 ods. 10 Trestného zákona platného do 31. júla 2019, ako aj nevysporiadanie sa dovolacieho súdu s predmetným dovolacím dôvodom sťažovateľa, ktorý len odkázal na odôvodnenia súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu.

c) Nesprávna aplikácia Trestného poriadku pri konštatovaní, že došlo k fikcii späťvzatia návrhov na vykonanie dokazovania, keďže takýto procesný inštitút ani právny princíp Trestný poriadok nepozná.

5.2 Porušenie práva na konanie bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v kontexte neúčasti sťažovateľa na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu 9. januára 2019 a tiež v kontexte práva na osobnú slobodu (čl. 8 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd), a to v súvislosti s uložením nepodmienečného trestu odňatia slobody. Na podklade judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Najvyššieho súdu Českej republiky poukazuje na to, že v prípade neprimeranej dĺžky trestného konania sa štát zbavuje svojou nečinnosťou práva na stíhanie a potrestanie páchatel'a trestnej činnosti. Rozhodnutie odvolacieho súdu z 9. januára 2019, ktorým bolo zamietnuté odvolanie sťažovateľa, nerieši primeranosť dĺžky konania dostatočne, trestné konanie sťažovateľa trvalo takmer 10 rokov, k žiadnym obštrukciám ani prietahom sťažovateľa nikdy nedošlo, aj napriek tomu bol právoplatne uznaný vinným a vykonáva trest odňatia slobody vo výmere piatich rokov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti z hľadiska jej rozsahu a obsahu je namietané porušenie pravidiel trestného konania postupom odvolacieho súdu, ako aj nesprávna aplikácia ústavnou sťažnosťou špecifikovaných právnych inštitútov rozsudkom odvolacieho súdu. Súčasť sťažnostnej argumentácie tvorí aj namietanie neprimeranej dĺžky trestného konania pred všeobecnými súdmi. Okrajovo namieta aj napadnuté uznesenie dovolacieho súdu, ktorý sa dostatočne nevysporiadal s dovolacími námietkami.

III.1. K namietanému porušeniu práv na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

7. Ústavný súd je podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. Rozsah svojej ústavnej sťažnosti sťažovateľ vymedzil tak, že za zásah porušujúci jeho základné práva a slobody označil len napadnuté uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2TdoV/4/2019 z 21. septembra 2020. Naproti tomu, v obsahu odôvodnenia ústavnej sťažnosti dominuje argumentácia smerujúca proti postupu a rozsudku najvyššieho súdu č. k. 3To/11/2016 z 9. januára 2019, t. j. odvolacieho súdu, ktorý však v petite označený nie je.

8. Z uvedeného vyplýva, že relevantné odôvodnenie ako východiskový rámec ústavnej sťažnosti v podstatnom obsahovo nekorešponduje s návrhom na rozhodnutie vo veci samej.

9. Ústavný súd dodáva, že nesprávna, prípadne nedostatočná formulácia petitu môže znamenať aj nedostatok právomoci ústavného súdu. Ústavný súd nemôže ignorovať § 45 zákona o ústavnom súde a vykonať ústavnoprávny prieskum postupu a rozsudku najvyššieho súdu v odvolacom konaní, keď to sťažovateľ v petite neuvádza. Prekročeniu, resp. rozšíreniu petitu ústavnej sťažnosti v okolnostiach tejto prerokovanej veci bráni odôvodnenie, ktoré nemožno považovať za kvalifikované, keďže nespĺňa ústavnoprávne požiadavky (I. ÚS 514/2020). Prípadné doplnenie petitu na základe výzvy ústavného súdu by muselo byť vyhodnotené ako nový návrh na začatie konania, čo procesnú hospodárnosť výzvy podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne popiera.

10. Ústavný súd aj napriek načrtnutým nedostatkom ústavnej sťažnosti v záujme materiálnej ochrany práv sťažovateľa pristúpil k prieskumu ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu (dovolacieho súdu) v rozsahu sťažnostných námietok vyabstrahovaných ústavným súdom týkajúcich sa porušenia práva na spravodlivý proces najvyšším súdom (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) v dôsledku nedostatočného vysporiadania sa s dovolacími dôvodmi uplatnenými v dovolaní [konanie verejného zasadnutia v neprítomnosti sťažovateľa (body 23, 25, 26 ústavnej sťažnosti) a nesprávna aplikácia princípu teritoriality (bod 30 ústavnej sťažnosti)].

11. Vzhľadom na povahu vyabstrahovaných sťažnostných námietok kľúčovú úlohu ústavného súdu predstavuje posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným, a teda ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoj záver o odmietnutí dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. V opačnom prípade by totiž ústavný súd nahrádzal právomoc najvyššieho súdu, čo s odkazom na jeho ústavné postavenie zjavne nie je jeho úlohou.

12. Ústavný súd dáva do pozornosti svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, ÚS 98/2017. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (m. m. II. ÚS 324/2010), samozrejme za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (m. m. IV. ÚS 239/2021).

13. Ústavný súd sa v súlade s už uvedenými východiskami oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, z ktorého vyplýva, že dovolací súd neuznal za relevantnú ani jednu z uplatnených námietok z pohľadu naplnenia niektorého z dôvodov dovolania. Z obsahu a štruktúry napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd reagoval na námietky sťažovateľa voči všetkým konkrétne uplatneným dovolacím dôvodom [§ 371 ods. 1 písm. c), d), g), i) Trestného poriadku], pričom ústavný súd nezistil takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu, ktorý by nemal oporu v zákone.

14. Sťažovateľ v podanom dovolaní namietal konanie verejného zasadnutia v neprítomnosti obvineného spadajúceho pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, kritika ktorého (týkajúca sa nedostatočného vysporiadania sa s týmto dôvodom v napadnutom uznesení najvyššieho súdu, pozn.) dominovala aj v podanej ústavnej sťažnosti. Okrem tohto dovolacieho dôvodu sťažovateľ napadol aj dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), g), i) Trestného poriadku, ktoré však neboli predmetom v podanej ústavnej sťažnosti, a preto sa nimi ústavný súd nezaoberal.

15. Keďže sťažovateľovi je odôvodnenie napadnutého uznesenia známe, ústavný súd ho na tomto mieste preto nebude podrobnejšie rozoberať a bližšie rozvádzať jeho jednotlivé závery. Len pre zhrnutie uvádza, že najvyšší súd založil svoj právny názor o nesplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku (po podrobnom opise celého postupu v súvislosti s prípravou verejného zasadnutia zo spisového materiálu) na tom, že sťažovateľ mal vedomosť o termíne verejného zasadnutia, navyše priamo na upovedomení o termíne verejného zasadnutia prejavil svoju vôľu sa ho nezúčastniť (s. 13 a s. 14 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu). Uvedený názor je podporený závermi znaleckého posudku (ktorého vypracovanie bolo nariadené odvolacím súdom, pozn.) o tom, že sťažovateľ chápe zmysel trestného konania (s. 14 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu). Obdobne sa dostatočne relevantne vyjadril k námietke týkajúcej sa princípu teritoriality, zdôrazňujúc možnosť vedenia trestného stíhania voči sťažovateľovi aj na základe osobnej pôsobnosti podľa § 4 Trestného zákona (s. 18 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu).

16. Ústavný súd tak konštatuje, že najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia dal sťažovateľovi jasnú, zrozumiteľnú a ústavne udržateľnú odpoveď na prednesenú námietku premietnutú v dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku. Z uvedeného dôvodu argument sťažovateľa o nedostatočnom vysporiadaní sa s jeho dovolacou námietkou je neopodstatnený. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom. V tejto

súvislosti ústavný súd v závere uvádza, že v konaní o individuálnej ústavnej sťažnosti nie je úlohou ústavného súdu posudzovať silu argumentov, ale spôsob, akým ich súdy posúdili. Tento spôsob musí napĺňať účel ochrany základného práva na súdnu ochranu, čo znamená že musí byť preskúmateľný, a nie svojvoľný (arbitrárny).

17. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánom štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu tohto základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 99/2022).

18. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že v napadnutom uznesení dovolacieho súdu nevzhladol žiadne vybočenie z ústavnoprávnych požiadaviek kladených na zachovávanie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu práv na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

19. V súvislosti s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, vychádzajúc z obsahu sťažnostnej argumentácie, sťažovateľ akcentuje neprimeranú dĺžku trestného konania v kontexte práva na osobnú slobodu. Zdôrazňuje dobu trvania trestného konania do právoplatnosti rozhodnutia a vytýka odvolaciemu súdu, že dostatočne neriešil primeranosť dĺžky konania a vyslovuje svoj názor, že všeobecné súdy mali analyzovať a zhodnotiť jednotlivé faktory, a tak vysloviť záver, či obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa v dôsledku ukladania trestu je ešte v primeranom pomere k dosahovanej ochrane verejného záujmu.

20. Pridržiavajúc sa návrhu sťažovateľa na rozhodnutie vo veci ústavnej sťažnosti (petit), ktorým je ústavný súd viazaný (prihliadajúc na § 45 zákona o ústavnom súde), ústavný súd konštatuje, že rozsah ústavnej sťažnosti vymedzený návrhom na rozhodnutie vo veci ústavnej sťažnosti, t. j. vyslovenie namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu sa vo svojej podstate rozchádza s argumentáciou ústavnej sťažnosti.

21. Inými slovami, ústavná sťažnosť nie je v tejto časti argumentačne koncipovaná tak, aby sa z nej dalo vyvodiť, ako malo napadnuté uznesenie najvyššieho súdu poškodiť sťažovateľa na ním označenom práve podľa čl. 48 ods.2 ústavy, pretože absentuje odôvodnenie, teda argumentácia, relevantné námietky a prezentovanie súvislostí tykajúcich sa porušenia označeného práva vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu. Takéto odôvodnenie ústavnej sťažnosti na porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nemožno zo strany ústavného súdu vyhodnotiť inak ako nedostatočné. Ústavný súd stabilne judikuje, že ústavná sťažnosť na porušenie základných práv nemôže byť naformulovaná nedostatočne

a neurčito a vytvárať tak priestor pre dohady a dedukcie (III. ÚS 26/2012, III. ÚS 241/2013, I. ÚS 291/2017, IV. ÚS 91/2018).

22. Odôvodnenie návrhu je pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom danou podmienkou konania pred ústavným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane konštatoval, že zo vzájomnej väzby medzi relevantnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde (§ 43 ods. 1 a § 123 ods. 1) vyplýva, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, vyslovenia porušenia ktorých sa domáha, nielen označením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08), t. j. uviesť, z akých dôvodov malo dôjsť k ich porušeniu, a navrhnúť v tejto súvislosti dôkazy.

23. Pretože predmetná ústavná sťažnosť v tejto časti neobsahuje náležitosti, ktoré na uplatnenie právomoci ústavného súdu ustanovuje ústava a zákon o ústavnom súde, a to relevantné odôvodnenie ako východiskový rámec ústavnej sťažnosti obsahovo korešpondujúce s návrhom na rozhodnutie vo veci samej, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti v súlade s § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí. Ústavný súd sťažovateľa ani v tomto prípade nevyzýval na odstránenie nedostatkov podania, keďže ústavný súd takéto nedostatky nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti, o to menej v situácii, keď je sťažovateľ právne zastúpený.

24. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základných práv alebo slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu